

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

קרח

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

ארה"ב:
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישורים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2026 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת קרח

אמונה ובטחון

ויקח קרח - החוטף מפסיד ד

שלא תעלה קנאתי על אחרים - כי ממך הכל ז

אין יאוש

מקום נתבצר - לעולם לא אבדה תקוות התשובה ט

הרחק ממהלוקת

הבדלו - להתרחק ממהלוקת וביותר ממהלוקת 'לשם שמים' יא

פן תספו - חומר עונש בעלי מהלוקת יד

גדול השלום

כלי מחזיק ברכה - הברכה והפרנסה תלויים במידת ה'שלום' יז

ספח"ק בת עין

דבר אל בני ישראל וקח מאתם מטה מטה וגו' שנים עשר מטות וגו' (יז יז). להבין ענין המטות, הנה ידוע (זח"ג רנז:) שעיקר בריאת העולם היתה בגין דיתקרי רחום וכו', היינו שישתלשלו לעולם הזה הי"ג מכילין דרחמי, ובמה ישתלשלו הי"ג מכילין דרחמי - אין זה כי אם על ידי ישראל, על ידי שמדבקים את עצמם במדותיו, כמאמר הכתוב (דברים י ט) 'ובו תדבק' - ודרשו ז"ל (שבת קלג:) מה הוא רחום כו', שעל ידי זה (שהם עצמם מתנהגים במידת 'רחום') מומשיכים ישראל י"ג מכילין דרחמי לעולם הזה.

...והתחלת המשכת הרחמים בכלל היה על ידי אבות העולם אברהם יצחק ויעקב, ואח"כ בפרטיות על ידי שנים עשר שבטים, בשנים עשר ראשי חדשים שנתחדשו בבחי' לבנה בחינת כנסת ישראל, ומאירה מאור החמה כידוע (עיי' פנ"ח ש' ר"ח פ"א - פ"ב) וממשיכים שנים עשר מדות הרחמים.

לכן אחר שהמגפה נעצרה לפי שעה, רצה הקב"ה שיתבטל מכל וכל, על כן צוה הקב"ה שימשיכו ישראל השנים עשר מדות הרחמים על ידי שנים עשר מטות כנ"ל וד"ל. שנזכה לזה אמן כן יהי רצון.

(בת עין, פרשת קרח ד"ה דבר אל בני ישראל)

פרשת קרח

ויקה קרח - החוטף מפסיד

שרודף אחר מה שאינו שלו הוא בורח ממנו, ולא עוד אלא מה שיש לו נאכד ממנו, קרח רדף אחר מה שאינו שלו ואת שלו איבד ודברים אחרים לא הרוויח^א.

ולמדנו כלל גדול, הרודף אחר שאינו שלו ומנסה להשיג יותר מאשר נקצב לחלקו ונגזר עליו, אם בהשתדלות אסורה או בהשתדלות טרופה ומבוהלת, הרי לא זו בלבד שלא יצליח להשיג אותו דבר^ב, אלא הוא מסוכן להפסיד גם את מה שכבר הגיע לחלקו^ג.

בפרשתן (טו א), 'ויקה קרח' וגו', באופנים שונים ביארו מפרשי התורה מה הכוונה 'ויקה', מה 'לקח' קרח. וכבר איתא בזה"ק (קעו). בזה הלשון, ויקח קרח, מאי ויקח, נסיב עיטא בישא לגרמיה, כל דרדף בתר דלאו דיליה, איהו עריק מןמיה, ולא עוד, אלא מה דאית ביה אתאכיד מניה. קרח רדף בתר דלאו דיליה, דיליה אכיד, ואתרא לא רווח. עכל"ק [בתרגום ללח"ק, ויקח קרח, מהו ויקח, לקח עצה רעה לעצמו, כל מי

א. וכבר המשילו זאת בעלי המוסר, לכלב שאחז בפיו בין שיניו עצם עם חתיכת בשר, ורץ עמה למקום אחר כדי לאוכלה, בדרכו עבר על יד שפת הים והיה נדמה לו שמונח בתוך המים חתיכת בשר שמנה, מיד פתח פיו לטרוף את הבשר, אך כמובן שלא זו בלבד שלא מצא כלום, אלא שגם אותו עצם שכבר היה שמור לו בפיו אף הוא שקע במצולות ים, ויצא קרח מכאן ומכאן... וכך על דרך זה המנסה לחטוף מה שלא נקצב עליו מן השמים – אף מה שכבר הגיע אליו 'ונכנס לתוך פיו' גם זאת ילך לאבדון.

ב. הנה אמרו חז"ל (קידושין פב). 'הריעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי', ומבאר הרה"ק מנעשכיו זי"ע, שדייקא משום שהרעותי את מעשי עשיתי מעשה רע בריבוי ההשתדלות וחסרון האמונה, דייקא בגלל זאת קפחתי את פרנסתי (תולדות יצחק ליקוטי הש"ס קידושין).

תוספת נפלאה שמעתי שהרי ידוע ש'את' הוא לשון ריבוי, וא"כ יש לומר ש'את מעשי' היינו ריבוי מעשים בהשתדלות יתירה, וזהו הריעותי את מעשי, הריעותי ב'את' מעשי, שהרבתי מעשים ללא צורך מתוך בהילות, על כן קפחתי את פרנסתי...

מין הבאר

מתאמרא משם הרה"ק מקאצק זי"ע על דברי המשנה (ב"מ י). 'ראה את המציאה ונפל עליה, ובא אחר והחזיק בה, זה שהחזיק בה זכה בה', וביאר הרה"ק ש'לא קנה' מאחר שעשה השתדלות יתירה באופן שאיבד את כל שפיות דעתו מחמתה, עד שהסתער ו'נפל' על המציאה. ואילו הדרך הישרה שיבור לו האדם, שילך בנחת אל ה'מציאה' ויטלנה בלא שום פחד שמא יקדמו אחר, שהרי אם נקצב לו הדבר מן שמיא הרי הוא ממילא יגיע לידו ואיש לא יוכל להקדימו ולהפסידו מלזכות ב'מציאה', וכן בכל עניני הפרנסה, לא יעסוק בצרכי פרנסתו אלא כפי חובת ההשתדלות ותו לא, אז יזכה לקנות את המציאה. לאידך, כפי מיעוט השתדלותו כן תרבה פרנסתו, כדמצינו לה'עב"ץ' (בביאורו לאבות ג ו) שהממעט בעסקים יאכל וישבע, והרודף אחריהם כל היום וכל הלילה יחסר לחמו. בהראותו כי בוטח הוא ב'השתדלותו' ולא בבורא עולם.

ג. וכמו שביאר הגר"א את מאמרם (עירובין יג): 'המחזר אחר הגדולה הגדולה בורחת הימנו', שאין הכוונה דייקא על גדולה' וכבוד, אלא כל דבר גשמי אשר האדם יחזר אחריו 'ברח הדבר ממנו, כגון המחזר אחר הכסף והממון הכסף בורח ממנו, ונתן רמז לכך, כי האותיות הקודמות לאותיות 'כסף' הם 'עני' (קודם לכ' – י', קודם לס' – נ', וקודם לפ' – ע'), והיינו שהרודף אחר ה'כסף' יברח הכסף ממנו, והוא יישאר לאחורי הכסף – אותיות עני, ומידה טובה מרובה, שמי שאינו רודף אחר הכסף (וזה נעשה רק על ידי שמאמין שהכל נקצב ונמדד ממעל, ולא יועיל מאומה בדיפתו) הכסף ירדוף אחריו וישיגנו.

ענין זה מבואר עוד בזה"ק (ח"ב סב:), בפסוק שנאמר (לעיל יא ח) 'שמו העם ולקטו וטחנו ברחיים או דכו במדוכה ובשלו בפרור וכו' והיה טעמו כמעט לשד השמן, בהאי לישנא קדישא, מאי שמו, שמונתא הוו נסבי לגרמייהו בגין דלא הוו בני מהימנותא, ותרנומו, היו מבני ישראל שבאותו הדור שאחזו ובחרו ללכת בדרכי שמות, ומה היתה שמותם, 'לקטו, טחנו, דכו ובשלו'. וכל זה היה להם כי לא היה תוקף אמונתם כראוי. כלומר, שאילו היו מ'בני האמונה' היו מאמינים שמאכלם יגיע לפיהם כשהוא מתוקן וראוי למאכל אף אם לא יתייגעו על המן, לטוחנו ברחיים ולדוך במדוכה.

וביותר נתבאר שם, כי המן היה מעלה ריח גן עדן, אחרי שמקום ירידתו מן השמים היה דרך ה'גן עדן', גם היו בני ישראל מרגישים בו כל טעם טוב שבעולם, וכל זה לא היה אלא למי שלא היה טורח בו טרחה יתירה, אבל אלו שטחנו ברחיים וטרחו למעלה מהנצרך לא היו טועמים בו אלא הטעם שנאמר כאן בפסוק 'והיה טעמו כמעט לשד השמן' ותו לא מיד. נמצא כי ב'דאגתו' של אדם מתוך חסרון אמונה אינו מרוויח מאומה ולא עוד, אלא שהוא מפסיד לעצמו.

ד. הרה"ק ה'מאור עיניים' זי"ע היה יתום מילדותו, והתגדל אצל דודו, והיה הדוד מפלה אותו לרעה מבין בניו, ואף בעת האכילה היה נותן לבניו חמאה עם הלחם, ואילו הוא קיבל רק לחם יבש, הדבר פגע בו מאד, בפרט בהיותו יתום צעיר לימים. פעם אחת בעת ש'דודי הלך לגנו' והיה הבית ריקם מאנשיו, מצא המאור עיניים את חבית ה'חמאה' וטבל לחמו בו... בהכניסו את הלחם לפיו ראה שאין זו חבית חמאה כי אם 'טיט', ומחמת זה הפסיד גם את הפת היבשה, שנפסלה מאכילת אדם. לימים סיפר זאת ה'מאור עיניים' והוסיף שמזה למד שהממהר לחטוף את שאינו שלו מפסיד גם את אשר יש לו מכבר.

ה. על כן אמרו המושלים, מעשה באב שיצא למסחרו לדרך רחוקה, ובטרם עזב את ה'יריד' זכר את בנו מחמד לבו המתגעגע עליו זה עידן ועידנים, קיים האב מנהגו של עולם וקנה לבנו מתנה גדולה ויקרה. אחר תלאות הדרך שב האב הביתה בשעטומ"צ, ומיד שנכנס אל פתח הבית ראה הבן את המתנה, הסתער וחטף אותה מיד אביו... והנה מתנה זו הכין האב מעיקרא עבורו הילד, ורק לשם כך קנה אותה, ואם היה נוהג הילד כראוי ולא חוטף, היה האב נותנה לו בשמחה רבה ובסבר פנים יפות, אמנם מאחר שהילד לא התאפק והקדים ליטול את המתנה שלא ברשות, אזי האב מענישו כדי לחנכו ואינו נותנה לו.

והנמשל מובן, כזאת ייאמר לענין כל ממון שהגיע לאדם על ידי השתדלות שאינה מותרת, שבאמת אם היה מיועד עבורו ונקצב לו מן השמים הרי אילו לא היה גונב ומרמה ומשקר וכיו"ב בוודאי היה מגיע לידו בדרך היתר, אך מאחר שלא עמד בנסיון ועשה באיסור, על כן הוא מסוכן להפסידה...

וכבר הבאנו את המעשה בהרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע, שראה פעם את משמשו העני מתהלך במנעלים קרועים, אסף הרה"ק מעות מנדיבי העיר בעד נעליים, והניח את צרור המעות בארנו. באותו זמן הבחין המשמש במעות צרורים ופחז עליו יצרו וגנבו לעצמו, כאשר ראה הרבי שהכסף איננו חקר ודרש היכן הם, ונודע לו שיד המשמש במעל הזה, מיד קרא לו הרה"ק מווארקא ואמר לו, ראה נא לאיזה שטות השיאך היצר, הרי המעות היו מיועדים עבורך, ואילו היית ממתיין קצת, היו אותם המעות באים לידך בהיתר, מדוע נואלת לגונבם באיסור...

וכבר הבאנו את המעשה בהרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע, שראה פעם את משמשו העני מתהלך במנעלים קרועים, אסף הרה"ק מעות מנדיבי העיר בעד נעליים, והניח את צרור המעות בארנו. באותו זמן הבחין המשמש במעות צרורים ופחז עליו יצרו וגנבו לעצמו, כאשר ראה הרבי שהכסף איננו חקר ודרש היכן הם, ונודע לו שיד המשמש במעל הזה, מיד קרא לו הרה"ק מווארקא ואמר לו, ראה נא לאיזה שטות השיאך היצר, הרי המעות היו מיועדים עבורך, ואילו היית ממתיין קצת, היו אותם המעות באים לידך בהיתר, מדוע נואלת לגונבם באיסור...

וזכר איתא במדרש (במ"ר כב ו) 'שלוש מתנות נבראו בעולם, זכה באחת מהן נטל חמדת כל העולם, זכה בחכמה זכה בכל, זכה בגבורה זכה בכל, זכה בעושר זכה בכל, אימתי בזמן שהן מתנות שמים וכו', ומתנות אלו בזמן שאינן באין מן הקב"ה סופן להיפסק ממנו. שנו רבותינו שני עשירים עמדו בעולם אחד מישראל ואחד מאומות העולם, קרח מישראל והמן מאומות העולם, ושניהן נאבדו מן העולם, למה, שלא היה מתנתן מן הקב"ה אלא חוטפין אותה להם. עכ"ל. והנה דברים אלו נראים כ'מדרש פליאה', וכי שייך לאדם לחטוף בעצמו, וכי יש ביד בשר ודם להעשיר את עצמו אם לא נתנו לו במתנה מן השמים, או שמא יש ביד אדם להחכים אם לא תינתן לו החכמה מן השמים. ואכן יש שפירשו שהכוונה למי שהשיג את הממון בדרך איסור או בריבוי השתדלות (ועי' הערה).

באר הפרשה - פרשת קרח

בנפשו או מ'נעמט זיך אליין - שאפשר לו לאדם לקחת שררה ומנהיגות לעצמו, ולא הבין או מ'נעמט נישט אליין¹ (אין לוקחים מעצמו)², אלא 'לך ה' הגדולה, לך ה' הממלכה, ורק בידו לגדל ולחזק לבל, על כן הגיע עד היכן שהגיע וירד חיים שאולה.

ובזה מבאר את מאמר חז"ל (תענית כה.) 'משמאי מיהב יהבי, משקל לא שקלי' (מהשמים נותנים מתנות, אך לא נוטלים בחזרה, כלומר), שמשמים נותנים לו לאדם את הראוי והנקצב לו, אך האדם בעצמו משקל לא שקלי - אי אפשר לו לקחת מאומה אם לא נתנו לו משמאי.

שנתברך בה האדם, מ"מ עליו להכיר שכל אשר לו במתנת שמים בא לו, ולא מצד מעשיו הטובים זכה בהם, ואז יעמדו המתנות ויתקיימו בידו³, אבל ברגע שהאדם מתחיל לחשוב שכל זאת בא לו על ידי פעולתו, ומדמה שבמעשי ידיו או חקר תבונתו הגיע למחשבה שהגיע, הרי זה נקרא חוטף לעצמו, ומשמים מפסיקים לו ל"ע את השפע קודש שה' לו עד עתה, וממילא אין לדבר קיום.

וכבר ביאר הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (ליקוטי דברי ד"ה ויקח קרח) שזו הייתה טעותו של קרח, שדימה

1. וביאור הדברים נתבאר בספרים, כי הקב"ה רוצה שבניו יכירו וידעו כי בכל עת ושעה הנם נצרכים לרחמיו וחסדיו, וממילא יהיו תולים עיניהם בו, ואכן, כל עוד ש'חסרים' הם, הנם תולים עצמם בו ומייחלים לחסדו, אך משנתעשר האדם שוכח הוא כי כל אשר לו מן השמים, ואינו זוכר שבכל עת הוא זקוק לרחמי שמים שישאר הכסף בידו ויבוא על סיפוקו, ורק לכן העמיד הקב"ה שיהא 'גלגל החוזר בעולם' (שבת קנא: תנא דבי ר' ישמעאל גלגל הוא שחוזר בעולם). נמצא שאם אדם יזכור בכל עת שכל אשר לו אינו אלא 'פקדון' מן השמים, ובעליו האמיתי של המעות והעושר (כיו"ב, גם לענין בעל רכוש מועט...) הוא הקב"ה, הרי הוא עדיין 'תלוי ועומד' בחסדי הבורא ואין כל סיבה לקחת ממנו את ממונו...

ורמז לה הגה"ק רבי שמעון סופר זי"ע בדברי הגמרא (שבת קיט.) עשירים (שבשאר ארצות) במה הן זוכין (לעשירותם), בשביל שמכבדין את השבת, דאמר רבי חייא בר אבא פעם אחת נתארחתי אצל בעל הבית בלודקיא והביאו לפניו שלחן של זהב משוי ששה עשר בני אדם ושש עשרה שלשלאות של כסף קבועות בו וקערות וכוסות וקיתוניות וצלוחיות קבועות בו ועליו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים ובשמים... אמרתי לו בני במה זכית לכך, אמר לי, קצב הייתי ומכל בהמה שהיתה נאה אמרתי זו תהא לשבת, אמרתי לו [אשריך שזכית] וברוך המקום שזיכך לכך. ולכאורה קשה וכי חפץ היה רבי חייא בר אבא להוציא לאור 'ספר הסגולות' לעשירות, מה איכפת ליה כיצד הגיע בעל הבית לידי עשירות מופלגת כזו, אלא ביאורו, שר"ח ראה דבר חידוש, הנה ניתנה עשירות מופלגת בידי בשר ודם וה'גלגל' אינו זו כלפי מטה אפילו בכהוא זה, ולכן שאלו, כיצד עשירותך עומדת לעד, תירץ לו האיש, שהוא 'מכבד את השבתות', כלומר שהוא מכיר כי הכל בידי שמים, ואין לו משלו מאומה, שהרי השבת הוא עדות על בריאת שמים וארץ וכל העולם כולו של הבורא הוא, ומכאן הוא סוד קיום עשירותו.

2. הוסיף בקונטרס 'אורה זו תורה' כי 'אמן' ר"ת מ'נעמט נישט אליין (א"א לקחת לבד), כי זהו יסוד האמונה לזכור שרק אתה ה' אלוקינו מלך העולם, ומ'נעמט נישט אליין...

3. הרה"ק ממאכניווקא זי"ע עלה לארה"ק מגולת רוסי' ביום ט"ו בשבט תשכ"ד כשהוא מחוסר כל (בגשמיות), מבלי דעת היכן וכיצד יהא בית מדורו, ובתקופה הראשונה התאכסן בבית המלון 'אשל' בעיר תל אביב. לאחר כשבוע השתתף בשמחת נישואי קרובו הרה"צ רבי יהושע טווערסקי בנו של הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטריווקא זי"ע, בהיותו שם ניגש אליו אחד מקרובי משפחתו (שכבר עזב את דרכי החסידות...) והחל מתאונן לפניו וכה אמר לו, אוי, חבל עליכם רבי קדוש, מדוע באתם הנה לארץ הקודש בה מצב הפרנסה קשה מנשוא, פי כמה וכמה עדיף היה אילו הייתם מועידים פניכם לארה"ב 'ארץ השפע', שם לא הייתם חסרים מאומה...

הביט בו הרבי חריפות, ומנהמת לבו ענהו בקול רם, גשמיות נעמט מען זיך אליין??? (וכי יש לך אדם הנוטל לעצמו גשמיות...) גשמיות נותן הקב"ה בכבודו ובעצמו... רק על ענייני רוחניות יש לאדם להתייגע בעצמו לקנותם, אבל בנוגע לענייני גשמיות הכל תלוי בידי שמים...

והעידו רבים ששמעו הדברים יוצאים מפה קדשו שבכל אימת שעולה על דעתם איזו מחשבה בענייני פרנסה 'אילו הייתי עושה כך וכך הייתי מרוויח יותר'... מיד הם 'נזכרים', וכאילו עתה שומעים שוב את הכרזתו התקיפה של הרבי גשמיות נעמט מען זיך אליין??? (מתוך הספר לעבדך באמת).

שהתלבש במדת הקנאה ומדה זו הטרידתו מן העולם^ט. והגם שאין לנו שום השגה והבנה בכל עניינו של קרח, ובאמת קדושתו שגבה למעלה למעלה, והיה מ'שועני הארון' - מדרגה שלא כל אחד זוכה לכך, ואיתא מהאר"ל (ספר הליקושים סימן צב) שלעתיד לבוא יעלה ויפרח בתיקון גמור, ובנרמז בפסוק (תהילים צב יג) 'צדיק כתמר יפרח' סופי תיבות קר"ח, מכל מקום התורה כתבה פרשה זו לדורות, ללמדנו להתרחק מהקנאה עד קצה האחרון, כי רבים חללים הפילה, ובפירוש אמרו לנו חז"ל (אבות ד' כא) 'הקנאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם'. הן בגשמיות ואף גם ברוחניות, כי הקנאה תאכל כל חלקה טובה^י.

וה'תרופה' בנגד מחלת הקנאה היא האמונה הטהורה שאיש אינו לוקח דבר הקצוב ומיועד לזולתו, אלא לכל אחד יגיע בדיוק כמו שגזר עליו בורא כל העולמים^י. וכמו שכתב בספר 'בית יעקב' משמו של הרה"ק ר' בונם מפרשיסחא זי"ע 'לזה שורש עבודת השם להרחיק עצמו מאוד מאוד מקנאה, כי על ידי קנאה נצמח תאוה וכבוד, ושורש אמונת השם הוא

א"א לו לקחת 'מקח לעצמו', לא בקנייני ממון ורכוש ולא בענייני שררה וכל דבר אחר, אלא הכל יבוא לידו כפי הקצוב לו בחשבון ממעל, כמו"כ יעמיד לנגד עיניו שאי אפשר לבריה שבעולם לקחת מעצמו את המגיע לחלקו, אלא הקב"ה ישלים לו בהרחבה גדולה.

ובך היה הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע מבאר (אמרי פנחס' השלם, שער עבודת ה' סב) את דברי הגמרא (תניינא ד.) 'איזהו שומה המאבד מה שנותנים לו', איזהו שומה מי הוא 'שומה', זה המאבד את הידיעה, שכל אשר לו הוא רק מה שנותנים לו מן השמים, ואין האדם קונה ומשיג מעצמו מאומה, אלא הכל בא אך ורק מהבורא ית' שהוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

שלא תעלה קנאתי על אחרים - כי ממך הכל

בפרשתן (טו א), 'ויקח קרח' וגו', וברש"י, 'ומה ראה קרח לחלוק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל', וכן כתב רבינו בחיי (כד הקמח ערך 'קנאה') 'ודבר ידוע כי לא החזיק קרח במחלוקת עד

ט. וכמו שאמר הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (בפרשתן), דאיתא בזוה"ק שרצה הקב"ה לעשות את קרח לוי גדול כמו שעשה את אהרן כהן גדול. וזו מדריגה גדולה ונפלאה, וראיה לכך, שכעת שקרח לא נתעלה למדרגה זו - לא נתמנה עד עצם היום הזה לוי אחר לשמש כלוי גדול (מה שאין כן בכהונה גדולה, שאחר אהרן נתמנו עוד כהנים לכהונה גדולה). ואת כל זה הפסיד קרח אך ורק מפני המחלוקת.

י. וכך כתב ה'ראשית חכמה' (שער הענווה פרק ז) המקנא חומס נפשו, כי הוא מתאבל תמיד, דכל אדם מוצא טעם מתוק חוץ מהמקנא, כי אינו טועם טעם מתוק במאכלו עד שיפסיד חבירו את הטובה אשר חננו ה'.

יא. חיזוק נפלא בעניין זה למד הרה"ח המפורסם רבי שלום מרדכי רובאשקין שליט"א ממה שאירע עמו בעת שישב מאחורי סורג ובריח בין כתלי בית הסוהר. כי הנה מחוקי המלכות שם, אשר אחת לזמן קצוב (פעם בשבוע) מביאים לאסירים את המכתבים הנשלחים אליהם, וכולם ששים ושמחים לקבל דרישת שלום מ'העולם החיצון' ומתרגשים לראות שיש מי שחושב עליהם ומתעניין בשלומם. ובעת ש'ישב' רבי שלום מרדכי בכלא היה זוכה לקבל מכתבים רבים לאין מספר, כי המון העם, רבנים וחסידים ואנשי מעשה ואף תשב"ר, היו שולחים לו מכתבי חיזוק ועידוד (אף שלא הכירוהו כלל עד לאותה תקופה, ומי כעמך ישראל) עד שהיה מגיע שיעור המכתבים שנשלחו לרבי שלום מרדכי לערך שני שליש מכל המכתבים ביחד. באחד הימים, נטפל אליו גוי שחור, ומרוב קנאה החל לטעון כנגדו, הנך 'גונב' את כל המכתבים המגיעים לעצמך, הראה לו רש"מ שכתוב בהם שחור על גבי לבן 'לכבוד רבי שלום מרדכי רובאשקין', ואם כן לא יתכן שמכתבים אלו הם שלהם... ולא עוד אלא שחלקם נכתבו בלשון הקודש או בשפת היידיש אשר אינם יודעים לקרוא בהם אפילו אות אחת... אך הם בשלהם, כי 'כולה שלי' ורש"מ גנב מועד הוא... אמר רבי שלום מרדכי, שהנה ידוע מהבעש"ט הק' שעל האדם ללמוד מוסר השכל מכל מה שעובר עליו ורואה ושומע, ואפילו מגויים [וכפי שהיה מרגלא בפומיה דכ"ק אאדמו"ר זי"ע לספר שפעם ישב הבעש"ט הק' בביתו, והגיע גוי שהיה עוסק לפרנסתו בתיקון כלים שבורים, ופנה אל הבעש"ט 'ישראל'יק האם יש לך דבר מה לתקן', והשיב הבעש"ט בלאו, חזר הלה ואמר לו 'ישראל'יק, אם תחפש ותפשפש תמצא שיש לך מה לתקן'. אמר הבעש"ט שגוי זה נשלח אליו מן השמים לומר לו לפשפש במעשיו כי וודאי ימצא בהם מה לתקן...], והחל להבין, שבזמן האחרון מלא לבו בטרונאי על הנעשה עמו בבית האסורים, מדוע פלוני קיבל אישור וחנינה, זה משתחרר מפעם לפעם, ואילו

מהי 'טובה' עבורך ומהי ה'רעה'... והוא הנותן לכל אחד את תנאי החיים שלו שרק על ידי זה יגיע לטובתו השלימה, ובאמת מה שנדרמה לך ברעה היא הטובה האמיתית, ואילו היה לך את ה'טוב' של השני - לא היה זה כלל לטובה אלא להיפך".

ובכמו שביאר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (תרע"ז ד"ה ויראו) במה שנאמר בפרשתן (יז כד) 'ויראו ויקחו איש מטהו', על פי מה ששמע בילדותו בשם הרה"ק רבי בונים מפשיסחא זי"ע, כי כאשר ניחו על השולחן את ה'חבילות' (צרות וייסורים ולעומתם הטוב והשמחה) של כל באי עולם, ויצא הברזל כי הרשות נתונה לכל איש

שהבורא יתברך הוא בעל היכולת ומשגיח בהשגחה פרטיות על כל הברואים, זון ומפרנס מקרני ראם עד ביצי בנים, ונותן לכל אחד צרכו, וכל אדם מה שיש לו הוא מה שראוי לו, ואם היה ראוי לו יותר ודאי היה נותן לו הש"י יותר, ואין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו כמלא נימא (יומא לח:)², ואין מקום לקנאה כלל, ולכן אם האדם בא לאיזה קנאה על חברו חלילה, יראה להתאמץ בכל כחו להסיר הקנאה מלבו, וידבק עצמו באמונת הש"י והשגחתו.

וביתר שאת יתבאר, כי הקב"ה הוא טוב ומיטיב לכל והוא בעל היכולת ללא גבול, ורק הוא היודע

הוא כבול ואזוק באזיקים ללא כל רווח ושחרור, ובכלל 'מה נשתנה' דינו מרובות אלפי בריות המהלכים חפשי ברחבי העולם... אז הבין, כי מה לו ול'דואר' שנשלח עבור אחרים, כל אחד וה'דואר' שלו... את הנעשה והנכתב לרעך אין בידך אפילו לקרוא ולהבין, ואילו את המיועד לך יגיעך במידה ובמשורה ובמשקל באופן המוכן לך. ומכאן נלמד גם לדידן על כל תהלוכות החיים, אשר הקב"ה שולח 'אגרת' לאדם, בתים שדות וכרמים וכו', ו'מכתבים' אלו אינם שייכים כלל לאחרים, שהרי אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו אפילו כמלא נימא, ולא עוד אלא שהם 'כתובים' בשפה אחרת... אך הלה מתעקש לקנא ולחמוד ולהתאוות במה ששייך לרעהו... יב. הגה"ק ה'בן איש חי' (בן יהודע שם) עמד על הטעם שנקט לשון אין אדם נוגע, שלכאורה היה לו לומר אין אדם לוקח או נוטל וכדו', ומבאר שבא לומר שלא די שלא יקח ממנו את המוכן לו, אלא אף גם זאת שמן השמים ירחיקו כל איש שלא יבוא במגע עם דברים הנוגעים ושייכים לו, וזהו 'אין אדם נוגע' אפילו בנגיעה בעלמא במה שמוכן לחברו.

ומבאר הבא"ח על פי מעשה שהיה, שבימות הקיץ נהגו אדונים ומכובדים להעתיק מושבם למקום אויר צח בשדה, והיו תוקעים אהלם ביתדות המוכנסים עמוק בקרקע, ובאותו המקום הייתה טמונה בקרקע צלוחית מלאה זהב ואבנים טובות, ובמשך שנים רבות לא אירע שיחפור איש באותו המקום כדי לתקוע אהלו, עד... שבא האיש שעבורו יועדו המעות והעשירות ובפעם הראשונה שחפר הזמין לו הקב"ה שיחפור במקום הנכון ומצא את האוצר הגדול, וזהו אין אדם נוגע, שכל קודמיו לא נגעו ולא חפרו כלל במקום האוצר שהיה מוכן לזה האחרון - על אף שבכל שנה ושנה היו חופרים 'סביבות' אותו מקום, מ"מ למקום המדויק לא הגיעו.

יג. ויתבאר עוד, במשל לאיש עשיר אשר לא יסופר הונו לרוב, ולו שני בנים אהובים ואוהבים, ויהי היום החליט האיש מטעם הכמוס עמו לשלוח את שניהם למרחקים, כשהוא ממשיך לדאוג להם ולספק כל צרכיהם כיד המלך... ובכל העת שלח שליחים הנושאים 'כל טוב ארץ מצרים' עבורם. והנה ביום אחד הגיע מאת האב מעיל אחד, ובכיסו טמון יהלום גדול שלא נמצא כמוהו... והחלו הבנים לריב ולהתווכח אל מי שלח האב את המעיל, כשברור לכל שאין המריבה על מעיל אלא על ה'אוצר' שבו, וכל אחד ניסה להסביר בק"נ טעמים מדוע רצה האב לתת לו ולא לאחיו, והקולות נשמעו היטב מחוץ לבית, ואט אט החלו להגיע 'סקרנים' (נייעריגע) עד שכל בני העיר התגודדו סביבם, ואף הם נחלקו לשתי קבוצות... אחר כמה שעות של ויכוחים וטענות ומענות עבר שם איש חכם, ובשמעו קול ענות במחנה נעצר לברר על מה המהומה, והסבירו לו בקצרה על פרשת המעיל וכו', אמר להם, איני מבין כלל מה הויכוח הגדול, צאו ובדקו למי מתאים המעיל, מה הוא מידותיו באורך וברוחב, ובה יתברר בדיוק עבור מי נשלחו... ואכן על אתר ראו שהוא מתאים דייקא לאחד מהם שהיה דק ושדוף קדים, ואילו אחיו שהיה גדול פי כמה וכמה ממנו במידות גופו לא ניסה כלל למדוד את המעיל...

והנמשל ברור ופשוט, אל תרצה את ה'יהלומים' של השני, אלא דע כי 'המעיל' והבגד אינם תואמים לך ולמידתך... והקב"ה מנהיג עולמו כפי שנגלו לפניו כל תעלומות, והוא שולח לכל אחד את ה'מעיל' שלו, כל תנאי החיים עם כל ה'קושי' כמידתו הראויה לו, ורק ע"י יוכל האדם להגיע לתכליתו...

מקום נתבצר - לעולם לא אבדה תקוות התשובה
בפרשתן (צו ה), 'בוקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו'. וצ"ב, מדוע ציווה עליהם להמתין עד הבוקר ולא נתן להם להקריב מיד את הקטורת. ומבאר הגה"ק ה'ערוגות הבושם' זי"ע (ד"ה ולא יהיה בקרח) שכל אלו ראשי הסנהדראות היו צדיקים, וידע משה שבעלותם על יצועם יעשה כל אחד מהם 'חשבון נפשו', ואז יבינו גודל וחומר המכשול שנכשלו בו, וישבו בתשובה שלימה לפני הבורא. ואכן, כך הווה, הם ערכו חשבון הנפש, אלא שאחר ה'חשבון' נתמלאו בושה וחרפה, והחלו לחשוב מה עשינו, הרי עוולה גדולה פעלנו, ובאיזה פנים נשוב אל ה', כבר אבדה תקוותינו, והעדיפו למות מאשר לחיות. אבל

לבחור לעצמו 'חבילה' אחת... אזי יבחר כל אחד ויתפוס בשתי ידיים את חבילתו שלו", כי הקב"ה גדול העצה ורב העלילה נותן לכל חד וחד בדיוק נפלא את אשר נצרך לו לטובתו ברוח ובגשם - ומה שבכוחות גופו ונפשו לעמוד בה. וכך איתא ב'חובת הלבבות' (שער הביטחון בארובה) שמחויב כל אדם להאמין שבמידה שה' מודד לו, כך צריך להיות ואין עצה אחרת, וממילא לא יהיה לו שום תלונות על הנהגת ה'. ועפ"ז מבאר ה'אמרי אמת', שגשאי הממות הבינו ש'איש מטה', כל אחד מקבל את ה'מטה' שלו הטוב ביותר בעבורו, וזהו מה שתרנגם אונקלוס 'ויראו' - ואשתמודעו (מלשון נודעו ונוכחו לראות), שהכירו והבינו שלכל אחד מגיע חלקו הראוי לו טו.

יד. שמעתי מהרה"ח המופלג רבי מאיר צבי ראטה שליט"א, בימי קדם כאשר היה דר בבני ברק היתה תחת רשותו חנות לספרי קודש, רבים מגדולי התורה שבאותם הימים הרבו לבקר בחנותו... באחד הימים בא הגה"ק ה'סטייפלער' לקנות כמה ספרים קדושים, רמ"צ עטף את הספרים למען יוכל לשאת את הספרים ב'חבילה' ובתכריך אחד (באותם הימים לא היו מחלקים שקים [שקיות, בעגס] לשאת בהם בנקל את אשר קנו בחנויות העיר), ויהי כאשר נטל ה'סטייפלער' את החבילה, רצה אברך אחד לקחת אותו מידיו, ולעזור לו בנשיאת החבילה, לא הסכים הגאון לכך, אלא בדייקא השאיר את החבילה בידו, ונענה בתבערת אש קודש, יעדער איינער טראגט זיין פעקל... (כל אחד נושא בעצמו את משא חבילתו בזה העולם). כלומר, אין לאיש 'השגה' והבנה, או אפילו ידיעה באמת מהנעשה אצל רעהו, כל אחד ישא משאו כפי אשר יועד לו משמאי.

טו. עוד נביא כמה עצות ודרכים להינצל מאותה מידה רעה וקנאה שמה, ראשונה, איתא בספר 'ארחות חיים' להרא"ש (אות קיג) אל תתן בלבבך קנאה, שזו היא חולה רעה שאין לה רפואה, וביארו קמאי שכוונתו לומר, שבשאר מידות המגונות אפשר לו לאדם לעבוד לתקן את עצמו, אך בענין הקנאה לא יעבוד, כי אם יתעסק בה רק תגבר ותגדל קנאתו ושנאתו באיש ההוא, ואין עצה לקנאה כי אם 'היסח הדעת' גמור מכל ענינה, ובזה ימצא מרגוע לנפשו ויתרפא מחלאת הקנאה.

ובכלל אותה 'היסח הדעת' היינו, שלא יביט לעבר השני, ולא 'יעמיק' להתבונן ולחשוב במצבו של השני כמה שפר עליו גורלו משלי, אלא 'יעצום עיניו' ויתבונן רק במה שיש לו כבר יראה ויכיר היטב עד כמה גדלו חסדי ה' עמו. וכמו שאמרו שלכן אומרים הפסוק 'מה יקר חסדך אלוקים' בעת 'עטיפת הטלית' כשפניו עדיין מכוסות בטלית, ללמדנו, שאכן, רק בשעה שענינו מכוסות מהביט סביבותיו - לדעת מה יעשה בכל אחד מדידיו ובביתם, אז יש בידו להכיר שאכן 'מה יקר חסדך אלוקים' עמו.

פעם בא יהודי אל הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, וקבל לפניו שמצב הפרנסה אינו כראוי, כי שכנו פתח חנות כמו שלו, ומשום מה הקונים נכנסים דייקא אל שכנו ולא אליו, והוסיף להתאונן, איני מבין מדוע, הרי לשנינו יש אותה חנות ואותה הסחורה...

הרבי שהבין שהלה עסוק כל היום לראות ולבדוק 'מה נעשה' אצל רעהו, נענה ואמר, מדוע לא תבין, השכן מנהל רק 'עסק' אחד... ואילו אתה מנהל שתי עסקים, הן את שלך והן את שלו... על כן הוא מצליח כי יש בכוחו לנהל את העסק היחידי שלו, ולך קשה מאד להשתלט על שתי עסקים... (הובא ב'נועם שיח' לאב"ד סאנטוב שליט"א).

עוד נימא בה מילתא, כי הנה ידוע מאמר העולם (היה שגור בפי הגאון רבי יעקב גאלינסקי זצ"ל) לדרוש כמין חומר בהאמור בסוף הציווי על לא תחמוד 'וכל אשר לרעך', שבא הכתוב לומר לאדם, אל יקנא לבך בהצלחת חברך כי לעולם אינך יודע את כל המתחולל אצלו, ומי יודע מה עובר עליו רח"ל, ואף אם השעה משחקת לו בעיניי הפרנסה שמא חייו אינם חיים מצער הבנים וכו', על כן אל תקנא רק בדבר אחד, אלא בכל אשר לרעך, התבונן בעצמך האם היית מסכים 'להחליף' עימו את כל תנאי החיים...

באמת, טעות היתה בידם, כי השי"ת ידו פשוטה לקבל שבים, ולא היה להם לדאוג בשביל זה, דאדרבה מה שמרגיש בלבו בושח וכלימה על רוע מעלליו זהו בעצמו עיקר התשובה, וארו"ל (ברכות ז.) 'טובה מרדות אחת בלבו של אדם', והוא גופא הכנה לעבודת הקודש.

וזהו שאמרה תורה (יז ג) שיקח 'את מחתות החטאים האלה בנפשותם', שטעו טעות מרה, ורצו למסור נפשם שלא לחיות יותר בזה העולם, מתוך טעותם כי בלתי תקוותם. ועשו אותם ריקועי פחים ציפוי למזבח וזרון לבני ישראל - שיזכרו ענין זה לדורות עולם^{טז},

מין הבאר

בענין זה מצאתי דברים נחמדים בספר הנפלא 'חיבת העבודה', כי מאוד יש לתמוה על מנהג העולם בנסיעתם במטוס (פליגער) כיצד הם סומכים בעיניים עצומות על שאר נוסעי המטוס שלא יגנבו להם את המזוודות (suitcases) בירידתם מהמטוס, והכל עומדים בשלוות הנפש בסמוך למסוע (conveyor belt) וכל אחד נוטל דייקא את שלו.

התשובה פשוטה ביותר, כי אין איש היודע מה הסתיר רעהו בין דפנות המזוודה ובין חבילותיו, ואם יגנוב את של רעהו, שמא יעצרוהו שוטרי הגבול ויאסרוהו תחת בריח וברזל על 'סחורה אסורה' שניסה להבריח... (וכאותו שביקש שם בשדה התעופה מרעהו - שמור נא על חבילותי לכמה רגעים, כי אין בכוחי לעמוד כאן, ענה לו האיש, לך אין כח לעמוד, אבל לי אין כח לשבת במאסר...) כיו"ב ייאמר לדידן, לעולם אל תקנא בראותך איש פלוני עשיר, איש פלוני מצליח בכל... כי אינך יודע אלו 'סחורות' - קשיים וצרות טמונים מתחת פניו הצהובות...

מעשה בבת עשירים שנישאה לחתן ת"ח, וקבלו על עצמם לחיות כראוי לבני תורה ולעבדי ה', מתוך הסתפקות במועט בכדי שיוכל הבעל לשבת על התורה והעבודה מתוך שלווה הנפש וישוב הדעת. והנה, כשנולד בנם בכורם בשעטומ"צ למזל"ט, יצאה ה'יולדת' לחנות הגדולה בה מוכרים כל הנצרך לגידול תינוקות, עגלות (cariges), מיטות, לולים (קריבס) וכו'... והנה מנערותה היתה רגילה לעגלה היקרה ביותר, אך מאחר שהכירה את מצבה הכספית, לכן פנתה לעבר העגלות הפשוטות והזולות ביותר, אך לבה לא נתן לה לקנות כל כך פשוט, בכל זאת הרי עם 'עגלה' זאת יוצאים ונכנסים לעיני כל הקהל... ברחוב העיר... סוף דבר הוכרע שיקנו עגלה טובה יותר בדרגה אחת, כשלצורך זה יחסכו מפיתם.

והנה בעודם שם, ראו איך שנכנסים לחנות איזו יולדת עם אימה, הללו ניגשו מיד לעבר העגלות היקרות ביותר, כשאפילו אינם מעניקים 'מבט' (בליק) אחד לצד המקום שבו עומדות העגלות הנחשבות קצת פחות ממדרגת עגלות היוקרה... לנוכח זה יצא לבה מקנאה, בלון הקנאה אשר בקרבה התנפח ועלה, וכמעט שלבה לא עמד לה, וביותר, כאשר ראתה את השניים פונים לעבר המיטות (לולים, קריבס) ומחפשים את היקר והיפה ביותר מבלי לחשוב 'כסף מנל', שם חישבה הראשונה שהיא יוצאת מדעתה מרוב קנאה... ולפתע, נשמע שהאם אומרת לבתה היולדת, עשי נא רגע חשבון בנוגע ל'מקום' שיש בחדרכם, אם תוכל המיטה להכנס יחד עם בלון החמצן (אוסג'נס פומפ) של התינוק... אז הבינה, כי לדאבון לב נולד להם ילד שאינו בריא... וכל בלון הקנאה התפוצץ ברגע אחד... בלב טהור נשאה עיניה השמימה, בשבח והודאה לבורא, א כפרה די וועגעלע (לא מעניין איזו עגלה יש לי) העיקר שהנני חובקת בן בריא ושלם... והמשכיל יבין, לחשוב כן אף אם לא 'יתכבד בקלון חברו' - לראות כי הגם שלפלוני הולך טוב בחיים, אבל צרה פלונית בביתו... כי באמת אין לך ו'לו' מאומה, הקב"ה תופר לכל אחד, ונותן לכל אחד את ה'חבילה' במידה המדויקת לצרכו ולצרכי נשמתו, ולצורך שליחותו בזה העולם...

טז. ונכלל ב'זכרון לבני ישראל' - למען נדע לדורות עולם, כי אכן עלינו להיות מ'מארי דחושבנא', אך חלילה שזה יביאנו לידי עצבות וייאוש רח"ל, פוק חזי מה נעשה מאותו חשבון הנפש, שהביאם לשאול תחתית, אלא צריך ש'חשבון' זה יביאנו לידי עלייה.

שמעתי מהרה"ח רבי משה לודמיר מח"ס 'גדיל תורה', פעם הייתי שבור בעצמי, ונכנסתי אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, וכתבתי ב'קוויטל' שעשיתי 'חשבון הנפש' וראיתי שאין בי כלום. הביט בי הרבי בעיניו החודרות והיוקדות ואמר, כדי שיראה האדם שאין לו 'כלום' אינו צריך ל'חשבון הנפש'... אדרבה, כשעושים חשבון הנפש רואים שאכן יש לו לאדם מעלות והצלחות.

מפי הגבורה - הברדלו מתוך העדה הזאת, והוא אצל קרח ועדתו. כי אכן, מבעלי מחלוקת מצווים אנו להבדל^י, משא"כ משאר בעלי עבירות. וללמד עד כמה קשה היא המחלוקת בעיני המקום ב"ה יותר מכל עבירות שבתורה^ט.

ובך דייקו גם במה שכתב רש"י (טז ד) לפרש מה שנאמר 'וישמע משה ויפול על פניו' - מפני המחלוקת. והרי קרח כפר בנבואת משה רבינו שכל דבריו הם על פי ה', ומכל מקום לא נפל משה מפני ה'כפירה' של קרח אלא מפני המחלוקת, כי דא קשיא מכולהו^י.

ולא ימנע איש מלהתקרב לעבודתו יתב"ש אף אם הוא מלא בושח וכלימה על חטאיו, כי אדרבה, משם יתקרב לעבודתו יתב"ש^י.

הבדלו - להתרחק ממחלוקת וביותר ממחלוקת 'לשם שמים' בפרשתן (טז כא), 'הברדלו מתוך העדה הזאת', ואמר הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע (ילקוט עבודת ישראל ערך מחלוקת), בכל התורה מצינו עונשים חמורים לעוברי עבירה, אך לא ציוותה תורה להיבדל מהם, רק במקום אחד בלבד אנו מוצאים הוראה מפורשת

יז. וכבר שאל הרה"ק מטשעכנאו זי"ע (שש"ק ח"א ו בשמו) היאך אמר משה רבינו (טז כט) 'אם כמות כל האדם ימותון אלה (הרי זה סימן ש)לא ה' שלחני', והלא יתכן שיחזרו בתשובה וממילא לא תפתח הארץ פיה, וכי נאמר אז ש'לא ה' שלחני'. אלא ביאורו, דלכן דייק 'אם כמות כל אדם ימותון אלה', שהרי 'בעל תשובה' נעשה כתינוק שנולד, וכאיש אחר הוא, א"כ אם ישובו בתשובה אין זה נחשב ש'אלה' האנשים ניצלו, כי אנשים ובריות חדשים הם. מתאמרא בשם הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע, דלכן אומרים 'למנצח לבני קרח מזמור' לפני תקיעת שופר בראש השנה, שכשאנו עומדים בעת התעוררות התשובה קודם התקיעות פעמים שמתוך 'חשבון נפשו' בא האדם לידי יאוש כי אבדה תקוותו ומחליט שלא תועיל לו התשובה, לכן מזכירים לו את 'בני קרח' שכבר נבלעו באדמה וברגע האחרון הרהרו בתשובה, וזכו ש'מקום נתבצר להם בגיהנום' (סנהדרין קי.), ומהם ילמד כל איש ישראל, שאף אם הוא כבר בתוך האדמה עדיין בידו לשוב אל קונו ולהתרחקות לפניו.

בספר 'מרגלית הים' (סנהדרין קט: אות ד) הביא שהרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע ביאר בשם אביו הרה"ק מהר"י זי"ע מדוע ביקש משה רבינו שירדו חיים שאולה, וכי חלילה רצה לנקום בהם שייתסרו ביסורים (כי החי מרגיש בייסורים), אלא, שמשה רבינו חס על כל נפש מישראל, לבלתי ידח ממנו ידח, וכל עוד שנשמתו באפו בידו לשוב בתשובה שלימה, על כן ביקש שישארו בחיים ויהא בידם לשוב.

יח. מסופר על הגה"ק החפץ חיים זי"ע, שבעת שהתעוררה מריבה ומחלוקת בעירו ראדין, אם לא הצליח להשקיטה היה עוזב את העיירה למשך שבועות מספר עד שוך חמת המחלוקת, בכדי לא להימצא ח"ו אפילו בקרבת מקום של בעלי הריב (ועיין בסוף הגליון, במדור 'ישקו העדרים').

יט. נוראות כתב הרה"ק ה'חוזה' מלובלין זי"ע טוב להיות בשלום עם חבירו הגם שהוא בשקר, מלהיות במחלוקת עם חבירו הגם שהוא באמת (אור הנפלאות כח, הובא באבני זכרון ערך מחלוקת).

ואילו הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע אמר בזה"ל, מוטב להניח כמה מצוות בכדי שלא יהיה שום פירוד הלב על שום בר ישראל (אמרי פנחס עשי"ת אות תקיג).

מן הבאר

כתב בשו"ת 'תשובה מאהבה' (לתלמידו של הגה"ק ה'נודע ביהודה', ח"א סי' סא) דרך כלל, אם לבנות מקדש א-ל במחלוקת - מוטב שלא תבנה... וכמו שאמרו בדרך צחות שמטעם זה עתיד בית המקדש השלישי לירד כשהוא בנוי מן השמים (רש"י סוכה מא. ד"ה אי נמי), כדי שלא תתעורר מחלוקת בכלל ישראל מי יבנה את בית המקדש, על כן יבנה אותו הקב"ה בכבודו ובעצמו...

כ. מעשה נורא הובא בפתיחה לספר 'עין הבדולח' (מהגאון רבי ישראל יונה לנדוי אבד"ק קעמפון), אשר 'בא לעירו איש אחד ושמעון שמו והיה מנגן נפלא ושר בשירים והמשיך אחריו את השומעים קולו הנעים עד שבני העיר רצו לקבלו כש"ץ', אולם המרא דאתרא מיאן להסכים לכך 'לאשר האיש הזה היה בעל עבירה מפורסם וקל שבקלים', אלא שבני העיר דבקו בעוז, והבין הרב שעומדת לפרוץ שם מחלוקת גדולה, ולא ידע להשית עצות בנפשו, והריץ שאלתו

הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (בפרשתו) מבאר מה שנאמר בהמשך הפסוק 'ולא יהיה בקרח ובעדתו כאשר דבר ה' ביד משה לו', שהנה מצוי שיש שמעמידים עצמם (או מדמים בדמיונם ומרמים גם את עצמם) שהם עושים מחלוקת 'לשם שמים', וטוענים שמצווה לחלוק על פלוני ואף לירד לחייו, ומביאים ראיות לדבריהם מן התורה מן הנביאים ומן הכתובים... אך האמת היא שאסור לחלוק אפילו לשם שמים. ובזה מפרש מאמר הכתוב, א. ולא יהיה בקרח ובעדתו, כלומר שלא להיות כמו קרח שנחלק שלא לשם שמים. ב. ולא יהיה כאשר דבר ה' ביד משה לו, ר"ל, שלא יביא ראיות מדברי ה' בתורתו לומר שכך הדין הוא שמצווה לדרוך את השני.

ובהם דבריו, והנה יש הפרש בין מחזיקי המחלוקות של עכשיו לקרח ועדתו, כי הם היו נחלקים על משה ותורתו, והם של עכשיו אומרים במחלוקתם

ובמו שכתב השל"ה הק', ומה לי להאריך בגנות המחלוקת, כי כל הספרים מלאים מזה, נקוט האי כללא בידך, כי עוון המחלוקת יותר קשה מעוון עבודת כוכבים כמו שמצינו באחאב ושאל. ומוסיף שם (באות טז) ובדאי הגרוע שבישראל היה מוסר נפשו למיתה בכדי שלא לעבוד עבודת כוכבים, ואיך לא ימסור נפשו לעצור את עצמו מלעשות מחלוקת שהיא קשה מעבודת כוכבים, עכ"ל (בשינוי קצת).

ומפורש אמרה תורה (יז ה) 'ולא יהיה בקרח ובעדתו' יא, ואיתא בגמרא (סנהדרין קי.) 'ויקם משה וילך אל דתן ואבירם' יב, אמר ריש לקיש מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, דאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר 'ולא יהיה בקרח ובעדתו'. ופירש"י אין מחזיקין אף שכבר החלה המחלוקת אסור להם להחזיק ולהמשיך במחלוקת, אלא ילמדו ממשה רבינו שמחל על כבודו, ובעצמו הלך אליהם כדי לבטל מחלוקת.

לפני הגה"ק רבי יוסף מפוזנא (חתנו של הנודע ביהודה המכנהו בשם 'רבי יוסף הצדיק') בזה"ל 'שמעון זה דורש את כל האתין שבתורה את החזיר ואת הטריפה ואת הנבילה וכדומה כיון שהגיע לאת ה' אלוקיך תירא פירש (והוא מליצה מלשון הגמ' בפסחים כב: לגבי שמעון העמסוני, וכוונתו היתה שאותו 'חזן' דורש 'את לרבות' כל איסורים שבתורה שמתיר לעצמו ופורש מיראת שמים) ולזאת יגיד לו דעתו הקדושה מה לעשות', השיב לו רבי יוסף, מוטב להעמיד צלם בהיכל ואל ירבה מחלוקת בישראל, לכן יחדול מלצאת בריב נגדם אם אינם שומעים קולו בטוב.

כא. כתיב בפרשתו 'ולא יהיה בקרח ובעדתו', ואומרים בשם הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע שפשיטא שלא בא הכתוב לומר למי שאינו צודק בטענתו שאסור לו לחרחר ריב, שבזה אין כל רבותא, אלא אדרבה, אף למי שצודק אומר לו הכתוב הרחק מן המחלוקת...

כב. יש מקשים, דהנה בצד שכנגד משה רבינו עמדו מאתיים וחמשים ראשי סנהדראות שהיה להם טעמים וסיבות אמיתיות (נראים כאמיתיות) לעריכת המחלוקת, כמבואר בספרים, וא"כ איך היה יכול אדם פשוט העומד מן הצד לקבוע עם מי הצדק. יש שתירצו באופן נפלא, דאכן היה קשה לדעת ולהבין בבחירות עם מי הצדק, אבל אם אתה רואה את דתן ואבירם בצד זה עליך להבין מיד לעמוד בצד השני.

מן הבאר

איתא בגמרא (סנהדרין קי.) 'ויקם משה וילך אל דתן ואבירם', אמר ריש לקיש מכאן שאין מחזיקין במחלוקת. מבאר בה הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (בפרשתו ד"ה וישלח משה) שבא להזהיר אותנו, שלא נאמר הנה פלוני 'מוחזק' הוא כבעל מחלוקת, גם מתמול גם משלשום מורגל הוא לעורר מדנים... אין כל טעם לקרוא לו ולפשר בין הניצים... לא כן הוא, אלא תמיד צריך לקרוא לשני הצדדים לקראת שלום, וכמשה רבינו שקרא לדתן ולאבירם לשלום אף שכבר הוחזקו במריבה, שכבר במצרים היו השנים 'נצים' והכה הרשע את חברו, אף על משה ועל אהרן עוררו מדנים, כמו"ש (שמות כ ה) 'ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה', וברש"י כל 'נצבים' הם דתן ואבירם. וז"ל החת"ס, 'אין מחזיקין במחלוקת' ר"ל דאין הולכין בתר חזקה במחלוקת, אעפ"י שכבר ניסה לעשות שלום זה ג' פעמים ולא עלתה בידו, עכ"ז כל יעשה עצמו כמתניאש, וינסה כוחו עוד הפעם וה' יברך את עמו בשלום, עכ"ל.

אלא ביאור הדבר, כי אכן, בוונתו של קרח היתה לשררה ולכבוד עצמו, כמו שאמרו חז"ל (מד"ר, ריש הפרשה והובא ברש"י) 'מה ראה קרח לחלוק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליצפן' (ואף שאין לנו שמץ השגה בכל אותה פרשה, אך מ"מ נכתב בן בתורה ונתפרש בחז"ל בכדי ללמד לדורות), לאידך עדת קרח אלו מאתיים חמישים איש 'נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם' שהלכו עמו בוונה אחרת היתה להם, וכלשונו (בתחילת הפרשה) 'והיתה מניעת הכהונה שהיא גורמת דבקות ואהבת ה' כאש בוערת בקרבם, לא לשם שררה וכבוד המדומה כי אם להתקדש ולהשיג מעלה זו ע"י עבודה', ר"ל שנכנסו למחלוקת מתוך בוונה זכה ורצון טהור להגיע למעלות רמות ונשגבות על ידי קדושת הכהונה, ועל כך נאמרו ב' האזהרות, א. ולא יהיה בקרח, להתרחק מן המחלוקת. ב. לא יהיה כעדתו, אפילו מכיון למצוה אסור לעשות מחלוקת^ג.

ובמבואר בכל 'כתבי הקודש' לדורותיהם, כי כן הוא רצון הבורא ית"ש וכך עלתה במחשבתו שיהיו הרבה דרכים בעבודת ה'^ג, ועצת השמן היא להביא למחלוקת ופירוד הלבבות על דרך העבודה הנכונה והישרה^ג, כי באמת 'כולם אהובים וכולם

שעושים כן לשם שמים, ומוצאים פסוקים והלכות בתלמוד ושו"ע המורים שמצוה לחלוק על פלוני, ונמצא איננו עובר על לאו זה שהרי אינו כקרח, כי אדרבא כבר רמז ה' עליו למשה רבנו ע"ה בתורתו שכה יהיה כמו שהוא סובר. אף אתה אמור לו, וכי טוב אתה מרבי אליעזר הגדול (ב"מ נט:): וכי סברתך יותר טובה משלו וכוונתך יותר רצויה ממנו, ובכל זאת לא הועיל לו כי אסור לחלוק ולהחזיק אפילו לשם שמים. וזה שאמר ולא יהיה בקרח וכעדתו, ולא יהיה כאשר דבר ה' ביד משה לו - שלא יעשה עצמו כאילו דבר ה' בתורתו ביד משה לו ובעבורו לאמר ככה הדין והלכה כמו שאני חושב ומצוה לרדוף ולהשיג, חלילה לא תהיה בזאת בישראל. עכ"ל.

ביוצא בזה דקדק ה'נצי"ב זי"ע (ב'העמק דבר) בלשון הכתוב ולא יהיה בקרח וכעדתו, שאילו נאמר ולא יהיה 'בקרח ועדתו' היה משמעות הלשון 'בקרח עם עדתו הנלוים אליו', אבל מאחר שכתוב וכעדתו (עם כ' הדמיון במיוחד עליהם) א"כ משמע שיש כאן ב' אזהרות נפרדות, א. לא יהיה בקרח. ב. לא יהיה כעדתו, ומה הם ב' ציווים אלו וכי קרח לחוד ועדתו לחוד.

כג. הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע מבאר בדברי חז"ל (במדב"ר כא כב) 'קשה עלי פרידתכם', שכך אומר הקב"ה לבני ישראל קשה היא 'פרידתכם' - מחלוקת בקרב בני ישראל, ובפרט כשהנכם באים ותולים עצמכם עלי כי לשמי אתם נפרדים ונלחמים זה בזה.

אמרה נאה אמר מו"ח כ"ק אדמו"ר מזוטשקא זצוקלה"ה בביאור בקשתו של יעקב אבינו 'בקהלם אל תחד כבודי' (בראשית מט ו), וברש"י (שם, ובריש פרשתו) שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר 'שמו' על מחלוקתו. כי כידוע הרבה פעמים נסובה המחלוקת על השם של אבי השושלת, כל אחד רוצה את השם לעצמו, על כן ביקש יעקב אבינו 'לא יזכר שמי על המחלוקת'... שבהקהל קרח את הקהל אל מול משה ואהרן לא יחללו את כבודו שלא יתגודדו על שמו.

כד. ענין נפלא שמעתי מפי הרב שאול קרדי שליט"א ממקסיקו רב קהילת כתר תורה, שלפני כעשר שנים שאל את הגאון רבי מתת' סאלאמאן משגיח דישיבת לעיקוואד זצ"ל, מהו הסוד הטמון בהצלחת מפעל התורה הכביר אשר בישיבת 'לעיקוואד' ברוח ובגשם עד להפליא, אלפי לומדים, מיליוני דאללער עבור ההוצאות והכל בשפע רב, רואים כאן יד ה' וסייעתא דשמיא בלתי רגילה, וענה, הנה אנכי כאן כעשרים שנה, יש כאן ארבעה 'ראשי ישיבות', מפעם לפעם הננו יושבים ב'אסיפות' ודנים בדברים שונים, העומדים ברומו של עולם, והרי לכל ראש ישיבה יש דעה משלו, מ"מ, יש כאן שינויי דעות אבל אף פעם אין חילוקי דעות, כלומר מותר לכל אחד לחשוב באופן אחר מרעהו, אבל אין 'מחלוקת' יוצאת מזה, לא טענות ולא מענות.

עוד אמר לי ששמע מהגאון רבי דוד שוסטל ראה"כ דשם, שבסוף ימיו קרא הגאון רבי אהרן קאטלער לבנו הגאון רבי שניאור, תפסו בידיו ואמר לו (בנוגע להמשך תפקידיו בישיבה) תברח ממחלוקת כבורח מן האש. כה. פעם הגיע אורח נכבד להתפלל בפניא דמעלי שבתא אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זי"ע, וכיבדו אותו לגשת אל ה'עמוד' להתפלל תפילת מנחה, וניסה להנעים בקולו כפי ה'נוסח' המקובל בויז'ניץ' ולא עלה כל כך בידו... ניגש אליו ה'אמרי חיים' ושאלו מדוע אינו מתפלל כפי ה'נוסח' השגור על לשונו, השיב שרוצה להתפלל כמנהג המקום, נענה לו הרה"ק, אצלנו 'מנהג המקום' הוא שכל אחד מתפלל כפי שנוהג במקומו...

באר הפרשה - פרשת קרח

בית שני עדיין מרקד בינינו ומלבישים הכל במעטה כאילו של שמים כח, עב"לכט.

וביותר יש להזהר מאותה עצת היצר המלביש את המחלוקת בתואנת 'לשם שמים'ל, ובאמת אין כאן לשם שמים אלא מידות רעות ומושחתות לא.

פן תספו - חומר עונש בעלי מחלוקת

כמה קשה עונשה של מחלוקת, ומפורשים הדברים בגמרא (סנהדרין ז). שלמדו מהפסוק (משלי יז יד) 'פטר מים ראשית מדון', פטר מלשון 'פטר רחם',

ברורים יי. ולא נביא כאן אלא את הדברים אשר חקק בקולמוסו הגאון בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל (הובא ב'רחמי הרב' ערך עין טוב, דברי הרכה הנחוצים ביותר לדורינו אנו) וז"ל, ובעוונותינו הרבים אנו עדים כהיום לשלח מדנים בין אחים, נעשה מנהג רע בכמה קצוות מאומתנו הקדושה, שכל מי שאינו מקבל השקפת יחיד או חוג נרדף על צווארו ושופכים דמו בכמה מיני מדנים ולשון הרע, ושובחים שזה רצון ה' שיהיו דעות שונות והשקפות שונות בעולם, וכל אחד יעבוד את ה' יתברך בבחינתו הוא, ואין לי שום ספק שזה אחד מעיכובי גאולתנו ופדות נפשנו יי, שסיבת שנאת חנם שהיה הגורם לחורבן

כו. וכפי שפירש הרה"ק מקאזמיר זי"ע (הובא בדברי ישראל ויגש) בלשון הכתוב (בראשית מה כד) 'אל תרגזו בדרך' - אל תרגזו ותריבו על דרך העבודה הנכונה...

כז. דברים המרעידים כל לב כתב הרה"ק בעל התניא זי"ע (אגרה"ק נו) וז"ל. כי אין שלום יוצא מתוך מריבה, ובפרט ממחלוקת לשם שמים אשר רוב הצרות והתלאות הן ממחלוקת לשם שמים, הרחמן יצילנו ממנה.

כח. בדרך צחות אמר הרה"ק מסאטמאר זי"ע לפרש בלשון הכתוב (ישעיה סו כב) 'כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה', כי בשלמא 'ארץ' אכן צריך לעשות 'חדשה' לעתיד לבוא מאחר שנשחתה הארץ ונתקלקלה בעוונות היושבים עליה, אך מה צורך יש בבריאת שמים חדשים, אלא, משום שכבר היו כל כך הרבה מחלוקות 'לשם שמים' עד שצריכים לעשות שמים חדשים...

כט. ענין נחמד שמעתי מפי צדיק אחד, כי הנה יש ל"ע בני אדם המורים לעצמם היתר להחזיק במחלוקת ח"ו, כשמענה בפיהם לומר שהם לוחמים למען האמת ולשם שמים כדי להעמיד האמת על תילה, ולזה כבר אמרו צדיקים שקרח ועדתו מ'מבקשי האמת היו' וכמו שאמרו למשה 'בדאי אתה ולא כך שמעת מפי הגבורה' ולפיכך שלחם הקב"ה לתחתיות הארץ מקום האמת כדכתי' (תהילים פ"ה) 'אמת מארץ תצמח'.

הגאון החסיד ר' יואל אשכנזי זצ"ל מהחבריא קדישא בעיה"ק טבריא, היה אומר כנגד אלו המבקשים והמחזורים אחר ה'אמת' יותר מדאי שאנשים כאלו אין מקומם בעוה"ז שהוא עלמא דשיקרא, ואם מחפשים יותר מדאי את האמת ילכו להם ל'עולם האמת' ששם כולו אמת.

ל. כבר אמרו, 'ולא תתורו אחרי לבבכם' (במדבר טו לט) אל תתירו לעצמכם מצוות חדשות אשר לבכם נוטה להתירו אחרי קנאת ושנאת הלב, כגון את פלוני מצוה לקבור, ואת אלמוני מצוה לבייש וכו'... (כע"ז בהעמק דבר להנצי"ב). והוכיח כן הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע למי שאמר לו 'את פלוני מצוה לקבור בעודו בחיים חיותו'... כי מצינו שבני ישראל היו במצרים 'ערומים מן המצוות' וכבר הגיעה העת להוציאם ממצרים, מה עשה הקב"ה, נתן להם 'דם פסח ודם מילה' (מכילתא ה כח). והרואה יתמה, שהרי בשלושת ימי אפילה (שקדמו לאותו זמן) מתו רוב מנין ובנין מבני ישראל ולא נשארו אלא 'חומש' מבני ישראל בחיים (וי"א אחד מחמישים או אחד מחמש מאות) ובוודאי כל הנשארים היו מתנדבים ב'חברא קדישא' לקבור רבבות אלפי הרשעים מבני ישראל שמתו בג' ימים אלו... וא"כ אינם ערומים מן המצוות כלל וכלל אלא 'מלאים מצות כרימון', ומכאן הוכיח, שלא כל 'קבורה' מצוה היא, והמבין יבין...

(עיי' להרה"ק מהר"ש מבעלזא שגם ביאר כן).

לא. הגאון רבי יצחק אלחנן ספעקטאר זצוק"ל ראה פעם איך שכמה אנשים חולקים בענין 'לשם שמים' ויורים בפיהם חיצים ובליסטראות זה בזה, נענה רבי יצחק אלחנן ואמר, 'לשם שמים' איני רואה כאן, אבל אני רואה מידות מושחתות ונוראות... כל אחד זועק 'כולה שלי'.

ידועה מליצת העולם בלשון הכתוב (בראשית יג יג) 'ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאוד', כי 'אנשי סדום' היו רעים וחטאים בבין אדם לחברו בטענה שהם 'לה' מאוד' - שהינם מתכוונים רק לשם שמים...

איתא במדרש (בר"ר כב ז) בענין המחלוקת של קין והבל, מובא שם כל דבר המעשה עד שסוף דבר קם איש באחיו ורצחו נפש, בזה"ל, על מה היו מדיינים, אמרו בואו ונחלוק את העולם, אחד נטל קרקעות ואחד נטל את

בנים השחירו, משפחות ניספו, עיירות נתערערו, קיבוצים נפרדו, חסידים נפסדו^{לג}, אנשי אמנה אבדו ונכבדים נקלו ונתבזו בסיבת המחלוקת. נביאים ניבאו וחכמים חכמו ויוסיפו לספר רעת המחלוקת ולא הגיעו לתכליתה^{לד}. לכן, שנאו אותה ונוסו מפניה והתרחקו מכל אוהביה וגואליה ורעיה, פן תספו בכל חטאתם^{לה}.

כלומר המתחיל במחלוקת מביא בזה על עצמו מאה דינים שיבואו עליו גלל המחלוקת (מדון - נוטריקון מאה דיני, או כי מדון בגימטריא מאה. רש"י). כתב הרמב"ם באיגרתו לבנו, 'אל תשקצו את נפשותיכם במחלוקת המבלה חנוף, הנפש והממוץ^{לב}. ראיתי

המטלטלין. זה אמר, הארץ אשר אתה עומד עליה שלי היא (שהרי כל ה'קרקעות' שלי). וזה אמר, הבגד אשר אתה לובש שלי הוא. זה אמר תפשוט (את הבגד), וזה אמר, פרח (באויר), ומתוך כך - ויהרגו. רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר, שניהם נטלו את הקרקעות ושניהם נטלו את המטלטלים, ועל מה היו מדיינים, אלא זה אמר, בתחומי בית המקדש נבנה, וזה אמר בתחומי. שנאמר (בראשית ד ח) ויהי בהיותם ב'שדה', ואין שדה אלא בית המקדש, עכ"ל. וביארו בעלי המוסר, שאין כאן כל מחלוקת בין התנאים במדרש, כי באמת היה הסכסוך ביניהם על עניני רכוש וממון, זה נטל כל הקרקעות לעצמו וזה נטל כל המטלטלין לעצמו, ורצו לבלוע איש את רעהו בעודו בחיים, אלא שבפיהם אמרו שחולקים המה על מקום המקדש... (אף שאין לנו השגה בקדמונים אלו, מ"מ דברי המדרש באו ללמדנו יסוד גדול בפרשת המחלוקת), כי מאד מאד יש להתרחק מ'מחלוקת לשם שמים', כי אם יפשפש בעצמו היטב ימצא שמתחת ל'כבוד שמים' טמון 'כבוד עצמו', אלא שהיצר מצליח לבלבל את הילך מחשבתנו כרצונו ה"י.

מעשה היה באיש שניגש אל הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל ואמר לו, בקשו ממני להתערב במחלוקת לטובת צד מסוים כי הדבר נוגע לכבוד שמים, אמר לו הגר"מ, מחלוקת היא ענין של פיקוח נפש - כי סכנת המחלוקת גדולה עד מאד, ועל כן רק סנהדרין יכולים לפסוק בכגון דא, והוסיף להתרעם ולומר, כל אחד שם עצמו ל'פוסק' ומחליט שאכן מתכוון הוא רק לשם שמים, אף שבאמת הדבר נוגע לרציחה ממש...

לב. וז"ל השל"ה הק' (דרך חיים תוכחת מוסר אות כו), ממחלוקת של קרח יש לקחת מוסר עד היכן גודל עונש של מחלוקת, ראה מה עלתה לקרח עונש הנמרץ, ולא הועילה לו שלשלת יוחסין שיצאה ממנו (תנחומא קרח ה), וגם הוא בעצמו היה שר וגדול בישראל לולי חטא המחלוקת, והיה מנושאי הארון (במדב"ר יח ג). גם, דתן ואבירם וטפם כולם נאבדו, ואף על פי שאין בית דין של מעלה דן עד שיהיה בן עשרים (שבת פט:), כאן נאבדו אף הטף, כי קשה המחלוקת, וכך אמרו רז"ל (תנחומא, קרח ג).

ומזה ילמוד אדם מוסר לאחוז בשלום. וכל בר שכל ילמוד, ויהיה מתלמידיו של אהרן אוהב שלום (אבות א יב), כי הנך רואה שאהרן לא דיבר בזה המחלוקת, אף שקרח רצה לעקור את כבודו, לא דיבר מאומה. וכל מה שאדם יוכל לבקש סיבות לתווך השלום ולכבות אש המחלוקת יעשה. צא ולמד ממשה רבינו ע"ה שהיה גדול הנביאים והיה מלך, והלך בעצמו ובכבודו לדתן ולאבירם לאחר שמרדו בו כששלח אחריהם ואמרו (טז יד) 'לא נעלה', הלך הוא אליהם עם זקני ישראל, והכל בשביל השלום, עכ"ל.

לג. דבר מבהיל על הרעיון למדנו ממה שאמר משה רבינו 'בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי, אם כמות כל האדם ימותון אלה ופקודת כל האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני, ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אותם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאולה וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה'" (טז כח-ל), והיינו, שאם באותו היום היו מתים קרח ועדתו וכל אשר להם בבת אחת בפתע פתאום עדיין אין ראייה שה' שלח את משה, ותימה רבתי היא, וכי אין נראה בעליל שהיה בהם יד ה' להמית את כולם, ומדוע אין זה הוכחה על צדקתו של משה. אלא שכבר אמרו חז"ל (ויק"ר כז ה) לפרש במה שנאמר (קהלת ג טו) 'והאלוקים יבקש את הנרדף - אפילו צדיק רודף רשע אלוקים יבקש את הנרדף', ממילא אף אם ח"ו קרח הוא הצדיק ומשה ה... מכל מקום בדין הוא שיענש קרח כי הוא 'הרודף', ואלוקים יבקש את הנרדף אפילו אם הוא רשע, וממילא אי אפשר להוכיח מעונשו של קרח מי הוא הצדיק ומיהו הרשע. ורק על ידי שנשתנו סדרי בראשית, וייענשו בעונש שלא היה כדוגמתו עד עצם היום הזה, או אז נוכל להיווכח ולדעת כי משה אמת ותורתו אמת וה' שלחו לעשות כל המעשים האלה.

לד. נוראות כתב הגה"ק רבי חיים פלאג'י זי"ע (רפואה וחיים פרק ה אות עו, תוספת חיים ע' לד) וז"ל. אני הגבר ראתה עיני מיום שעמדתי על דעתי, כי כל איש ואשה משפחה ומשפחה מדינה ומדינה, ועיר ועיר שהיו ביניהם מחלוקת, לא יצאו נקיים הב' כיתות, ונלקו בין בגופם בין בממונם רח"ל, ומי שיש לו דעת יעמיק מאד בזה ולעולם יהיה

ואף בפרשתן מצינו חומר העונש, כביאור הרמב"ן (טו) (ל) ש'בקיעת האדמה' אינה בריאה מחודשת, וכבר היה לעולמים שפתחה האדמה את פיה, ומה שנחשב כאן בריאה חדשה הכוונה למה שהיה ותבלע אותם, כי במקום אחר כאשר תבקע האדמה, כמו שנעשה פעמים רבים ברעש הנקרא זלולה, תשאר פתוחה, וימלא החור שבאדמה מים ויעשה כאגמים. אבל שתשוב לסגור פיה מיד אחר פתיחתה, כאדם הפותח פיו לבלוע וסוגר אותו מיד אחרי בלעו, זה הדבר נתחדש ביום ההוא באלו הוא נברא מאין. וללמדך עד כמה גרועה המחלוקת שהוצרכו כך לשנות עליהם סדרי בראשית ל'. ולעולם אין אדם נשבר מן המחלוקת, וכך מתאמרא בשם צדיקים שהנה כתיב אצל יעקב אבינו

מותר משלו בין בגופו בין בממונו בין בכבודו, ויראה שיצא הפסדו בשכרו בין בעוה"ז ובין בעוה"ב, כי היה אוהב שלום ורודף שלום ע"כ. אגב אורחא קמ"ל, שב' הצדדים לא יצאו נקיים, כי כל הנוטל צד במחלוקת אף אם הוא צודק בדעתו, מ"מ מחלוקת הוא אש, וכל המכניס ידיו לאש אף בסיבה צודקת ונכונה הרי הוא נכוה בידיו... ובזה ביאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל את דברי הגמרא (כתובות סב:) מעשה ברבי רחומי שהיה עוסק בתורה במשך כל השנה בשיבתו של רבא, ורק בעיו"כ היה חוזר לביתו, פ"א שקע בתלמודו ושכח שעיו"כ היום ולא חזר לביתו, באותה שעה ישבה האשה והמתינה בביתה, משראתה כי לא בא הזילה דמעה, ובאותו זמן ישב הבעל על הגג ונפל הגג מתחתיו ומת. וידועה הקושיא, וכי העדיפה אותה מסכנה שימות בעלה הגדול, ומעתה לא תראה אותו לא בעיו"כ וגם לעולמים לא תראהו עד תחיית המתים. אלא בע"כ תאמר, שמחלוקת היא 'מציאות' של אש... כל הנוגע באש נכוה, ואין הדבר תלוי אם הנרדף רוצה בנקמת הרודף או לאו.

לה. הנה, עונשם של קרח ועדתו היה ב'בריאה חדשה' שפצתה האדמה את פיה ונבלעו בה 'חיים שאולה' (טז לג), עונש שלפניו לא היה כמוהו ולאחריו לא יהיה כן. והרי אין הקב"ה עושה ניסים שלא לצורך, ומדוע שידד הקב"ה מערכות בריאת שמים וארץ ולא המיתם בשאר מיתות בדרך העולם. אלא ביאורו, שלא רצה הקב"ה להמיתם בכל מיתה אחרת, כי 'גזירה על המת שישתכח מן הלב' (ברכות נח:), וכאן רצה הקב"ה שאלו לא ישתכחו לעולם מלבם של בני ישראל, כדי שיזכרו היטב בגנות וחומר מחלוקת, על כן הורידם חיים לתוככי עמקי האדמה, שאז לא ישתכחו מן הלב כשאר מתים, אלא לנצח נצחים יכירו וידעו כל באי עולם מה עלה בגורל בעלי מחלוקת.

בצחות ביאר הרה"ק האמרי אמת זי"ע, שאם קורח היה מת, היו קופצים לו יורשים מן הדין. והיו הללו יורשים ממנו את מידת המחלוקת המגונה. על כן נשאר קורח בחיי חיותו וירד חיים שאולה, שלא להותיר אחריו יורשים למידתו הגרועה, ובזה יתבער נגע המחלוקת מעם בני ישראל.

לו. מה יעשה האדם וינצל מהמחלוקת, ירבה בתפילה על כך, וכך כתב הרה"ק הבני יששכר זי"ע (אגרא דכלה, פר' פינחס), וז"ל. שמעתי מאת כבוד אדמו"ר הרב הק' מהרמ"מ מרימנוב זצוק"ל רמז הפסוק 'ובני קרח לא מתו' (כו יא), הגם כי קרח בעל המחלוקת מת, עכ"ז בני קרח, תלמידיו בעלי המחלוקת לא מתו... ונ"ל דנפקא מינה למיבעי רחמי (להרבות בבקשת רחמים). וכן כתב הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע פר' קרח ועוד ספרים. וכוונת הדברים בתרתי, הן שיתפלל שלא יפגעו בו בעלי מחלוקת, והן שיתפלל שלא יגרר אחר היצר ויתערב במחלוקת...

לז. סיפר הרה"ק מ'תולדות אהרן' זי"ע, הרה"ק ה'צבי לצדיק' מבלאזוב זי"ע היה דר במשך תקופת זמן בעיר ריישא, ושם היה תלמיד חכם אחד שהיה ממתנגדי הרה"ק מבלאזוב. פעם שמע אחד מחסידי בלאזוב איך שאותו מתנגד מדבר בגאווה ובזו על רבו, ולא היה יכול לעצור בעצמו, ניגש אל המתנגד וסטר לו על לחיו... ונעשה 'רעש' בביהמ"ד, יש שגערו בו על שביזה ת"ח, ואחרים חיזקו אותו שקיים מצוה גדולה ו'ככה יעשה לאיש' המחרף את כבוד הרבי.

כלי מחזיק ברכה - הברכה והפרנסה תלויים במידת השלום' רשב"י גדול השלום שכל הברכות כלולות בו... ה' אמרו חז"ל (עוקצין ג ב) 'אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקב"ה בלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר (תהלים כט) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום'. ובמדרש (ויק"ר פר' צו ט) אמר

יברך את עמו בשלום' רשב"י גדול השלום שכל הברכות כלולות בו... ה' אמרו חז"ל (עוקצין ג ב) 'אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקב"ה בלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר (תהלים כט) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום'. ובמדרש (ויק"ר פר' צו ט) אמר

יברך את עמו בשלום' רשב"י גדול השלום שכל הברכות כלולות בו... ה' אמרו חז"ל (עוקצין ג ב) 'אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקב"ה בלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר (תהלים כט) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום'. ובמדרש (ויק"ר פר' צו ט) אמר

כשהגיע החסיד לבית מדרשו של הרה"ק מבלאזוב, ונתוודע הדבר, התלהטו הרוחות בקול רעש גדול, שמע ה'סערה' הגיע לאזני הרה"ק, פתח הרה"ק את דלת חדרו ושאל את הגבאי מה קול הרעש בביהמ"ד, סיפר הגבאי להרה"ק היאך האברך הנ"ל 'קידש שם שמים' ונתן למתנגד סטירת לחי. כששמע זאת הרבי ציוה לקרוא לפניו את האברך, האברך מיהר להתייצב לפני הרה"ק, שאל אותו הרה"ק האם יש ברצונך שאאריך ימים, ענה האברך בוודאי... אמר לו הרה"ק אם תשמע עוד הפעם שמדברים עלי רע תשתוק ועי"ז אאריך ימים...

לח. לפני יותר מארבעים שנה (כ"ב סיון תשמ"ה) אירעה תאונה נוראה בין רכבת (באן) ואוטובוס, והיו שם הרבה הרוגים ופצועים ה"י, והנה באותם הימים היה בעיר פתח תקוה בית הספר שערכו 'טיול' לתלמידים בני שלוש עשרה, הורי אחת התלמידות נתנו לה עשר שקלים כדי שתקנה לעצמה כמה מיני מתיקה לצורך הטיול, יצאה הילדה לחנות (המכולת) ופגשה שם בחברתה העומדת וממרת בבכי בדמעות שלישי, ניגשה אליה ושאלה אותה מה אירע, אמרה לה חברתה, אמי שלחה אותי עם עשר שקל לקנות לחם וחלב לבני המשפחה, המעות נאבדו, ואינני יודעת מה לעשות, ללכת הבית ללא הלחם א"א, ולאידיך, כסף לקנות גם אין לי...

נכמרו רחמי הילדה, וגמרה אומר לתת את כל הכסף שבידה לחברתה, אמנם מאחר שלא רצתה לספר לאמה החליטה למלא את התיק המיועד לקניות (כך היה נהוג בשעתו לבוא עם תיק לחנות) עם כתבי עת (עיתונים) הנמצאים מחוץ לחנות שימלאו את התיק, וייראה התיק בעיני אביה ואמה כמי שנתמלא במיני מתיקה, וכן עשתה, נתנה את הכסף לחברתה ואורו עיניה, הצלת נפשות כפשוטו...

ויהי ממחרת, ידעה הילדה שבטרם היציאה לטיול תכין אמה עבורה 'לחם' לסעודותיה, וכשתבוא להכניס את הסנדביץ' לתיק תגלה את מעשיה שהתיק מלא בניירות, אמרה הילדה לאמה, אין לי צורך בלחם היום, יש לי מספיק מיני מתיקה, כמובן שהאם לא הסכימה, אלא הכינה את הלחם והכניסה לתיק ומצאה הניירות, גערה האם בבתה... וכי כך מתנהגים, את פועלת מאחורי גבי, היכן כל מיני המתיקה שקנית אתמול, והיכן הכסף שנתתי לך... וסטרה לה על פניה... ואמרה לילדה, נדבר אחרי הטיול... ועתה לך בשלום, רוצי מהר שלא תאחרי. הילדה הרגישה דפוקה ולבה כאב מאד, אחרי שאמה רגזה עליה, ונתנה לה מתת יד... יצאה מהבית והלכה בעצלתיים, אדהכי והכי כבר נסע האוטובוס של הטיול לדרכו, והיא נשארה בחצר בית הספר.

כאן אבדו עשתונותיה של הילדה, מה אעשה עתה, וכי אלך הביתה, מה אומר לאמי, ומה אמי תאמר... החליטה ללכת לגן משחקים עד אחה"צ, וחשבה כי עד אז כבר תירגע סערת רוחה של האם ותשוב לשלוותה, ותוכל לספר לה מעשי הצדקה אשר עשתה אתמול בחנות...

אם הילדה הלכה לעבודתה, ושם שמעה כי אירעה תאונה נוראה, רכבת נתקעה באוטובוס של תלמידים בדרכם לטיול... ויש הרבה הרוגים, האם הבינה כי מדובר מהאוטובוס של בתה יקירתה, והבינה שהיא מבין ההרוגים או הפצועים, ומיהרה לברר בבית החולים אם פינו לשם ילדה הנקראת בשם פלוני, לאחר כל הבירורים נאמר לה שלא קבלו ילדה בשם זה, והבינה שבתה הלך לעולמו... ונזכרה גם באיזה אופן נפרדה ממנה בפעם האחרונה.

לביינתים הגיע שעת אחה"צ, הילדה החליטה שכבר נרגעו הרוחות, ואפשר לשוב הביתה, והנה לתדהמתה האם רואה את הילדה - בא הרוג ברגליו, ואז סיפרה הילדה את כל מעשה הצלתה, בזכות הצדקה...

וללמדנו נוראות, א. בגדולת צדקה תציל ממות - כדאיתא בזוה"ק האי מאן דרחים ליה קוב"ה שדר ליה מסכנא כדי להצילו בזכות הצדקה - לא רק אם תורם מאת אלפים, אלא גם אם החיה את רעהו בעשר שקלים... (אפילו גוט ווארט, או לתת לו חברותא, או מעט אוכל, כל הטבה והתעסקות עם רעהו) ב. פעמים שהאדם מקיים מעשה טוב ולבסוף מגלה שהכניס עצמו למצב ביש - זו תורה וזו שכרה לקבל סטירת לחי מאמי... אמנם הקב"ה אומר דייקא סטירה זו תגרום לבלבול ואיחור האוטובוס, מעתה ועד עולם אל תבכה 'למה עשה ה' לי ככה', אלא בסבלנות תמתין ותראה כי כל מאי דעבד רחמנא לטב עבד.

ישראל. ומה שכרם - חלב חיטים ישיביעך, שהקב"ה ישיביע להם פרנסה ברווח אף אם נגזר עליהם ח"ו חסרון הפרנסה, דהא אמרו חז"ל 'מוזני' לאו בזכותא תליא מילתא כי אם במזלא תליא מילתא, ואמרו בתוס' (שבת קנו. ד"ה אין) ש'זכות גדול משנה המזל', וזכות גדולה היא הבאת שלום בין אדם לחברו. וזהו ביאור הקרא, השם גבולך שלום בשכר זאת שמשים את הגבול לחכמתו כאשר נוגע הדבר לעניין השלום, לכך חלב חיטים ישיביעך יוכה לשבוע בפרנסה מרובה ושפע עד בלי די.

עושה שלום במרומיו¹ הוא ברחמיו יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמון, ויבנה ביהמ"ק בב"א מתוך הארת פנים וכל מיני ישועות.

ברעת, 'להשקיע' בהבאת שלום בינו לרעהו, כי 'השקעה' זאת וודאי תישא רווחים גדולים, ותתגדל פרנסתו בהרחבה גדולה 'מאה פעמים' כבה"ט. ובוה מבאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ויגש ד"ה והנה אמרו) את הכתוב (תהלים קמו יד) 'השם גבולך שלום חלב חיטים ישיביעך', דהנה לכל חכם יש איזה גבול ומעצור לחכמתו, יש מי ששבבאו לידי נסיון בענייני 'כבוד' כל חכמתו מסתלקת עד שיעשה דברים כנגד השכל 'למען כבוד שמו' ויתבזה בטיפשותו בעד מעט כבוד, ויש מי שחכמתו עומדת לו רק עד בואו לידי 'קנאה', אז יתנהג כמי שאין בו דעת כלל וכלל. לא כן נחלת עבדי ה', ד'גבול' אחר עשו לחכמתם, והוא, כשיבואו לידי נסיון בענין ה'שלום' יעשו אפילו דברים כנגד חכמתם והכל בכדי שישרור השלום והשלווה בין בני

וגם נלמד כאן בסגולת כיבוד אב ואם לאריכות ימים, כי היא עשתה את כל ה'שפיל' כדי שלא לצער את הוריה, לכן הסתירה את מעשיה הטובים וגם וויתרה על 'לחם לאכול' לכל היום, וגם כשאמה שאלה אותה מה אירע שתקה... (יתכן שחשבה מעיקרא שלבסוף תספר להוריה, וידעה שהם בוודאי יסכימו לכך), וזכתה שיקוים בה 'למען יאריכון ימיה'.
לט. פעם התאוננו בני הבית של הרה"ק רבי משה בצלאל זי"ע (אחיו של הרה"ק האמרי אמת' זי"ע) על מחסור הפרנסה השורר בביתם. ענה רמ"ב ואמר, הדבר הראשון שעלינו להקפיד הוא שלא תתעורר חלילה קפידה ומחלוקת במחננו, כי מחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות...

וכך ענה פעם יהודי שהיה עליו להתערב באיזה סכסוך שהיה נוגע לחייו ופרנסתו, ויתמחו האנשים מאד - מנין לו כוחות הנפש לשתוק להבליג ולא לקחת חבל ונחלה ב'מחלוקת' זאת, ויען האיש ויאמר, מרגלא בפומיה דאינשי וואס טוהט מען נישט פאר פרנסה... (מה לא יעשה האדם עבור פרנסתו), והרי רבים מבני האדם יחצו ימים יעברו נהרות וירחיקו נדוד לימים וחדשים להביא טרף לביתם, אף אני אעשה כן, בשתיקתי כעת הזאת, ולא אדחה 'מאה פרנסות' במחלוקת אחת...

וכבר אמרו בגמרא (ב"מ נט.) 'אמר רבא לבני מחוזא אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו', פירוש שסגולה לעשירות היא לכבד את אשתו, וצריך ביאור מה ענין זה לזה. ושמעתי לפרש, דהנה בעת שחטאו אדם הראשון וחוה בעץ הדעת נתקללו שניהם, זה בקללת 'בזעת אפך תאכל לחם' (בראשית ג ט), וזו בקללת 'והוא ימשול בך' (שם פסוק טז), ונמצא שניתן רשות לבעל למשול ולרדות באשתו ולהכריח אותה לכבדו ולשמשו כרצונו, ולכן אם מתנהג האיש כפי שורת הדין ועומד על שלו בכל תוקף מבלי לוותר כלום (ועומד שתישאר בקללתה), אף הקב"ה מתנהג עמו במדה זו וקללתו מתקיימת במלואה - 'בזעת אפך תאכל לחם', אבל המתנהג בחסד וברחמים, ומיקל עליה מקללתה ואינו מושל עצמו עליה, יוכה שאף הקב"ה יקל עליו מקללתו שלא יצטרך להזיע כל כך בקללת הפרנסה, ויתעשר בהרחבה ובנקל.

אגב אורחא, קושיא נפלאה מקשה ה'עיון יעקב' במס' פסחים, שם (קט:): דיברו בענין סכנת ה'זוגות', מעתה קשה כיצד נושא אדם אשה והרי נעשה כאן 'זוג' וסכנה יש בדבר, ומבאר שם עפ"י דרכו, כי אם זכו 'שכינה שרויה ביניהם' נמצא שאין כאן זוג אלא שלושה, וזהו אומרם (כתובות יז.) רב שמואל ב"ר יצחק היה מרקד אתלת - לרמוז על שלושת השותפים בבנין הבית כשהשכינה מצטרפת עמהם.

אמנם יש שיישבו בדרך רמז, עפ"י המבואר שם בגמרא שמי שאינו מקפיד על ענין הזוגות אין הענין נוגע אליו ואינו ניזוק, כיו"ב אם הנהגת הבית תהיה בדרך שאינם מקפידים זה עם זה אף משמים לא יקפידו עליהם כלל וכלל. מ. ידוע מאמר העולם שבאמירת 'עושה שלום' פוסעים לאחור בכפיפת ראש (או"ח קכ"ג א), כי הדרך להשכין שלום - אך ורק בהכנעה שיעתק ממקומו, יחזור לאחוריו שלש פסיעות ויכוף ראשו לרעהו, ואז הכל יבוא על מקומו לשלום.

ישקו העדרים

סיפר אחד ממקורביו של מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, לפני שנים רבות נזדמנתי לביתו של הגרש"ז א, ולנגד עיני נגלה מראה מחריד, קבוצת אברכים הגוערים בכבוד הרב ומטיחים בו בעזות מצח (באותו זמן פרסם הרב הצעה להקל בנושא מסוים והיו שיצאו חוצץ כנגד קולא זאת, ואף הוא עצמו לא הציע זאת אלא בתורת 'הצעה' ולא הורה כן למעשה), והיה הגרש"ז א יושב ושומע דבריהם בקור רוח ובפנים שוחקות כאילו לא היה כאן כלל דיבורים נוקבים כנגדו... אחר שיצאו האברכים מביתו שאלתיו, 'למדנו רבינו', מאין לכם כוחות ותעצומות הנפש כגון דא, השיב לי הרב בנועם שיחו כהרגלו, אספר לך מעשה שאירע בימי נעורתי בשכונת 'שערי חסד' בה גדלתי (עד סוף ימיו) וממנה תבין דעת.

ביום מן הימים באה הבשורה לתושבי השכונה שהגאון רבי אהרן כהן זצ"ל חתנו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זצ"ל עלה להשתקע בארץ הקודש, והנה הוא קובע מקום מגוריו בשכונתנו. הדבר עורר התרגשות גדולה בקרב הצבור, ומיד הכינו לכבודו דירה ראויה לשמה, ואף כל חפצו וצרכיו העמידו לרשותו למען יוכל לשבת על התורה ועל העבודה בנחת, ואכן, רבי אהרן קבע מושבו בדירה זאת ותרב השמחה ב'שערי חסד'. עברו כמה חדשים והנה 'הילד איננו', רבי אהרן נעלם מעיני כל, מקומו בבית הכנסת נפקד, ואף ברחובות העיר לא ראוהו. משעברו כך כמה ימים החליטו 'טובי הקהל' ללכת אחריו ולחפש, תחילה ניגשו לביתו נקשו על שערי, אך 'אין קול ואין עונה', מכיוון שכן ניסו לפתוח את הדלת והנה היא נפתחת... והבית ריקם מתושביו וחפציו. אף השכנים לא ידעו מאומה מה פשר התעלומה, בלית ברירה הוכרז בבית הכנסת שכל היודע אודות רבי אהרן יבוא ויודיע, עד שנגלה עליהם זקן אחד וסיפר כמסיח לפי תומו שראה את רבי אהרן יוצא מן השכונה לפני כשבוע עם כל מטלטליו בעגלה לעבר העיר יפו... הדבר יצא מפי הזקן ופני העם מלאו תמיהה ופליאה על מה ולמה עשה רבי אהרן כדבר הזה (והרי כל מחסורו מילאנו בשלימות). שיגרו בני השכונה משלחת ליפו לביתו של רבי אהרן, והוא קיבלם בסבר פנים יפות כשהוא מודה להם על כל החסדים שגמלו עמו... ובנוגע לעזיבתו בפתע פתאום מבלי להודיע מאומה סיפר להם דברים כהויתן.

כשבאתי להיפרד מחותני לרגל עלותי לארץ ישראל, העליתי לפניו שאלתי 'איה אקבע מקום מושבי בירושלים או בצפת, או שמא בחברון או ביפו', השיב לי חותני, אין כל כך נפק"מ היכן תדור, אך זאת אבקשך, אנא, הבטח לי בתקיעת כף, ממקום המחלוקת תברח במהירות... לעולם אל תציג את כף רגלך במקום שיש בו מחלוקת, ואם ח"ו נקלעת למקום כזה, שא רגלך וברח משם... ואכן, כפי בקשתו הבטחתי כן לחותני בתקיעת כף ונפרדתי ממנו מתוך התרגשות עצומה ודמעות. לאחרונה נתעוררה מחלוקת בשכונתכם 'שערי חסד' אודות

ושקו העדרים

ה'גבאות' בביהכ"נ, ומכיוון שכה חמור היה הדבר בעיני חותני עד שנטל ממני 'תקיעת כף' על כך, נאלצתי לעזוב את המקום במהירות עצומה, ואפילו לשהות כדי פרידה מבני השכונה לא היה סיפק בידי.

המשיך הגרשז"א, כשחזרו בני המשלחת סיפרו לכל את תשובתו של רבי אהרן, ומכיוון שהייתי אז נער צעיר לימים עשו עלי הדברים רושם כביר למאד, והחלטתי בהחלטה חזקה, שלעולם לא אתקרב לענין שיש בו מחלוקת. מעתה תבין היאך שתקתי לאברכים אלו שגערו בי ותקפו אותי, כי קבלה בידי משנות קדם (וכבר הורגלתי בזה) שלא להיגרר אחר 'וויכוחים' (שלום רב פ"ע, מפי בעל המעשה).

אגב אורחא, עסקן גדול מבאי ביתו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל. שאל אותו פעם אודות מה שפגעו כמה 'עסקנים' בכבודו של הגרשז"א והלה רצה למחות ולעורר מדנים על זה, אמר לו הגרשז"א דע לך - מעולם לא היה יהודי שהפסיד מהוותרנות בעת המחלוקת, על כן אבקשך שתשתוק ואל תעורר מחלוקת בשום אופן.

